

CRÂMPEIE DIN ÎNVĂȚĂTURILE ARHIMANDRITULUI ARSENIE PAPACIOC, UN PĂRINTE CU IZ FILOCALIC

de Pr. Lect. Univ. Dr. **Daniel ENEA**

Abstract: Reading the books of Father Arsenie Papacioc, we can see the sweetness of his advice and teachings, very carefully said and applicable. His qualities as a spiritual mentor show him as a man of deed and word, always ready to give help and counsel to any person who needs it. His books testify about the variety of social life and spiritual life issues, all of which affirm authentic living in Christ - the source of life and immortality.

Keywords: fathers, Church, philocalic, book, teachings

Conform opiniei lui Constantin Mihai, la părintele Arsenie Papacioc este întâlnit *genul epistolar creștin*. În cadrul acestui Epistolar creștin, există o prospețime spre elaborarea unor trepte inițiatice, care constituie statutul vieții lăuntrice, a unor norme sau strategii de ordin spiritual pentru modelarea structurii ființiale, contribuind, astfel, la atingerea pragului de comuniune teandrică. Dintre Epistolele Părintelui Arsenie Papacioc, reținem: „Scrisoarea către Părintele Ilie Cleopa la moartea Părintelui Paisie”, o splendidă „Meditație despre Maica Domnului”, un „Cuvânt despre rugăciune, smerenie, iubire” și un „Cuvânt despre înfricoșata Judecată”. Vorbind despre semnificațiar evoluției anticomuniste din decembrie 89, Părintele Papacioc remarcă: „Această plină de har revoluție nu s-a făcut numai ca să se cucerească o mare redută, ci să intre în simțiri toată lumea, pentru că nu țara este pentru redută, ci reduta pentru țară. I-am spus revoluție plină de har fiindcă Bunul Dumnezeu a răbdat destul păgânătatea ce a fost și a umplut inimile grozavilor tineri cu forțăși putere. N-au luptat cu nici o armă, nici cu coasă, sapă sau topoare, ci cu piepturile deschise să li se vadă credința în Dumnezeu a inimilor lor. Deci, această biruință a dat-o Dumnezeu și a coborât-o peste inimile lor curate" (p. 138-139)¹.

Epistolele Părintelui Papacioc aduc un suflu proaspăt în spațiul teologico-duhovnicesc românesc, revigorând discursul cam prăfuit al unor teologilor actuali și oferind un model de profunzime monahală. Experiența mistică a Arhimandritului Papacioc, arsă de biografia sa exemplară în această

---

¹ C. Mihai, *Din Trupul Ecclesiei. Epistolar creștin* în „Rost”, anul III, nr. 28, iunie 2005, p. 15.

zonă a euharistiei, îl proiectează indubitabil în paradigma monahală, alături de figuri ilustre precum: Arsenie Boca, Nicolae Steinhardt, Ilie Cleopa, Ioanichie Bălan, Mina Dobzeu, Paisie Olaru, Iustin Pârvu ș.a.

Această lucrare a sa, se constituie într-o prolegomena la o teorie a deosebirii, ca expresie a ceea ce nu este văzut, din perspectiva teologiei apofatice. *Scrisoare către Dumnezeu*, într-o formulă fericit aleasă și plină de splendoare metafizică, are drept intercesor spiritual rugăciunea, eul ontologic fiind dizolvat în orizontul superbiei mistice, de-a lungul unei curbe care resemantizează traseul de la sine către lumea care așteaptă dincolo de sine. Această idee extraordinar de fecundă, lansată de patristică este reiterată, la un alt nivel teologic, și de Epistolarul Părintelui Arsenie Papacioc, în măsura în care monahul face parte din mecanismul de restituire a ceea ce Dumnezeu a încredințat prin har aleșilor săi, anulând cu mult rafinament limes dintre a da și a primi².

Părintele Papacioc știe să umple golul terestru cu elementul divin, aceasta rămânând o necesitate a oricărui timp în „analectele sacre” ale pustiului. Prezența Logosului, a Cuvântului lui Dumnezeu, devine o certitudine în această zonă a sacralității, a liturgicului, unde „Părintele umple cu Dumnezeu cotidianul aproapelui său, din prispa sa, de pe pragul său”³. Astfel, pustia românească se definește prin sobornicitate, concept esențial al tradiției patristice răsăritene.

Readucând ființa umană în lucrarea de vindecare a lumii, o taxonomie a omului simplu, smerit și umil, monahul român valorifică raportul *sui-generis* dintre existența activă, caracterizată de esența actului în sine și existența pasivă, contemplativă, definită de trăirea în mistica contemplației, raport ce justifică ancorarea dimensiunii ontologice în actul transcendenței. În plan soteriologic, „ieșirea la liman” este corelată de simbolistica purtării Crucii, percepută diferit, în funcție de capacitatea harică sau de râvna aspirantului la înduhovnicire. Cartea „Scrisori către fiii mei duhovnicești” a Părintelui Arhimandrit Arsenie Papacioc, o figură de excepție a monahismului românesc, constituie un îndreptar creștin fundamental în ceea ce privește relația dialogică dintre călugăr, ca Avvă și fiul duhovnicesc.

Epistolele „Părintelui de la Marea Neagră”, cum este denumit Părintele Papacioc, transgresează limitele comunicării laconice a celor doi filozofi care au scris cea mai scurtă scrisoare din lume, transpunând în limba română unitatea specifică concret/abstract, destinată deschiderii a transcendenței către sufletul ființei.

---

² *Ibidem*, p. 14.

³ *Ibidem*, pp. 14-15.

Ceea ce trebuie subliniat este faptul că fiecare secvență a acestui epistolar creștin de altfel, foarte concis - reconfigurează toposul parezei sau al trăitorului necunoscut care valorifică coordonatele devenirii sale. Opusul Arhimandritului Papacioc poate fi socotit drept un substitut al îndemnelor cu valoare patericală: „qui qui dag is prudenter agas et respice finem” („ai mereu în vedere sfârșitul”), o temă recurentă, nuanțată în legătură cu problematica destinatarului.

Emitentul scrisorii investește destinatarul duhovnicesc cu întreaga sa atenție și complexitate, creând impresia unui singur receptor care, prin unicitate, se împărtășește din acest spațiu sacru: duhul fiind întotdeauna același, iar chipul mereu altul. Autorul nu folosește ca formulă de identificare „eu” sau „al meu”, ci vorbește tot timpul despre un „al nostru”, în sensul în care Sfinția Sa este pe deplin conștient că nu-și aparține sieși sau, mai degrabă, aparține tuturor fără nici cea mai mică urmă de discriminare⁴.

În ceea ce privește problema înnoirii în Biserică, a metanoiei autentice - chestiune pe care am regăsit-o în nr. 4/2002 a revistei „Suflet Oltenesc”, revistă de etnologie și antropologie, în eseu consacrat „Sensului Tradiției. Timp istoric vs Timp liturgic” și pe care o plasăm în perspectiva sensului unificator al Tradiției Ecclesiei, Predania, văzută ca unitate de măsură a oricărei înnoiri, etalonul de dezvoltare al învățaturii hristice, unicul îndreptar în materie de înnoire, Părintele Papacioc oferă o soluție, în sensul în care vorbim despre o schimbare reală la nivelul trăirii interioare, al ființării în „Duhul lui Dumnezeu”⁵.

Din bine-cunoscutele sale învățături, pe care le împărtășea credincioșilor care îi cereau cu sete sfatul, menționăm câteva, care erau teme preferate ale părintelui: despre neam; despre ecumenism; învățături duhovnicești. Marele duhovnic de la Techirghiol îndemna pe toți să fim români „cu adevărat”, chiar „mândri”, „să ne onorăm numele de român”. „Să fii mândru că porți numele neamului tău și să-l onorezi prin tot ceea ce faci. Înainte de toate, desigur, trebuie să-i respecti legile creștine”⁶.

În alt loc, părintele Arsenie spunea următoarele: „Trebuie să știți că un neam, ca și o instituție, trăiește prin cei care țâșnesc. Adică prin cei care luptă, care stau prezenți pe Cruce, fără să cedeze; asta este poziția ortodoxă, poziția Mântuitorului. Vă rog să mă credeți, sunt atât de optimist în inima mea în ceea ce privește învierea acestui neam, încât, de năvala asta din inima mea, nu mai pot ca să vorbesc! Pentru că este poporul care știe să se jertfească, sau mai bine zis, care numai în jertfă a trăit! Opinca asta românească, să știți, asta, care a fost batjocorită de turcime, de austro-ungari

⁴ *Ibidem*, p. 14.

⁵ *Ibidem*, p. 15.

⁶ Pr. Arsenie Papacioc, „Toată viața ne pregătim de moarte”, în „Rost”, anul III, nr. 28, iunie 2005, p. 16.

și de mai câți alții... A fost un popor care s-a născut în jertfă, și în jertfă e și acuma!...”⁷.

Părintele Arsenie Papacioc spunea de multe ori „nu-mi pare rău că sunt român”⁸. Părintele Arsenie vorbește și despre rolul foarte important pe care îl au intelectualii în cadrul societății. Aceștia trebuie să fie apropiați de Biserică și valorile religioase. Vorbind despre participarea intelectualilor la viața Bisericii, părintele Arsenie Papacioc spune: „Să participe ca și un neintelectual, să participe cu smerenie la învățăturacreștină, să ia parte la Liturghie de la început până la sfârșit, să fie spovedit și el ca orice creștin. Nu ne interesează că este intelectual sau neintelectual. Nu interesează atât de mult să cunosc adâncurile Sfintei Treimi, dacă n-am în inima mea pe Sfânta Treime. Și poate să fie un neintelectual și să aibă pe Sfânta Treime în inima lui”⁹.

Părintele Arsenie mustră, uneori, pe unii intelectuali, datorită îngâmfarilor lor, și a ne-trăirii după învățătura cea întru Hristos. „Este mai greu ca un intelectual să accepte o trăire în rugăciune. Dar și intelectualului i se cere o stare de prezență, pentru că nu putem desființa valorile și treptele. Chiar spune un Sfânt Părinte că rădăcina tuturor răutăților este neștiința. Și are dreptate; dar aici este vorba despre o știință a mântuirii, nu o știință teoretică, raționalistă - că poți chiar cu Hristos „în mână” să te osândești! Pentru că nu există iadul în cunoștința de Hristos. Intelectualul, în poziția lui, să fie convins că Dumnezeu i-a dat lui putere să scrie așa acolo! Și fac legătura cu un cuvânt al lui Hristos, care dacă ar fi respectat, ar fi foarte multă stare de trezvie. El zice că: Fără de Mine nu puteți face nimic! Gata! Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cum s-ar putea face mlădițele dacă nu există vița? Hristos este cinstit și ne va ajuta foarte mult, fiindcă finalitatea este ca mlădița să rodească. Deci scopul tău este și scopul Lui - sau scopul Lui este și scopul tău... Astfel că, domnule intelectual, trebuie să fii prezent la Dumnezeu, să ai în cugetul tău momente de țâșnire: <<Doamne, iartă-mă!>> Și este foarte mare lucru. Eu nu cer o mie de metanii, dar întreb: de ce ai rămas bulgăre, te-ai culcat ca un bulgăre, fără să zici măcar <<Doamne, Dumnezeule, ai grijă de mine>>? în felul lui, fiecare ins este obligat să țină o relație cu Dumnezeu, de evlavie. Dacă m-ar întreba cineva să-i spun într-un cuvânt ce este cultura, i-aș răspunde: armonie! Dacă m-ar întreba un altul, mai pretențios, să-i spun, într-un cuvânt, ce este Biblia, i-aș răspunde: armonie! Altfel spus: ești intelectual - fii armonios cu Cel ce te-a creat!”¹⁰.

⁷ *Viața părintelui Arsenie Papacioc. Testament. Cuvinte de folos*, p. 26.

⁸ *Nu-mi pare rău că sunt român. Interviu cu Părintele Arsenie Papacioc, realizat sâmbătă, 14 martie, Mănăstirea Techirghiol*, în „Atitudini”, anul I, 5 aprilie, 2009, p. 22.

⁹ *Ne vorbește părintele Arsenie*, vol. 3, Ed. Mănăstirea Sihăstria, 2010, p. 93.

¹⁰ *Ibidem*, pp. 95-96.

Vorbind despre decăderea tineretului din ziua de azi, părintele Arsenie spune că aceasta este una din urmările păcatelor noastre. Însă putem să ajutăm lumea, prin iubirea noastră sinceră, prin devotamentul nostru de a ne ajuta aproapele, precum și trăirea vieții noastre după modelul creștin. „Tragedia întregii lumi trebuie plânsă ca propriile noastre păcate. Dacă nu te ocupi de mântuirea celui de lângă tine, dacă nu prețuiești faptul că este cineva lângă tine, ca să-l poți ajuta, nu te poți nici tu salva. Deci problema nu se pune în funcție de momente istorice, ci în momente de trăire în orice chip al momentului istoric. Cea mai mare greșală este că omul se singularizează singur. Aici greșim!... În concluzie, trebuie să ajuți la mântuirea lumii. Și nu poți face asta decât prin iubire de oameni. Dacă ai iubire de oameni, birui dreptatea pe care ai călcat-o de atâtea ori”¹¹.

În predicile și cuvântările părintelui Arsenie, găsim numeroase sfaturi profunde și o „invitație” în a trăi cu adevărat viața creștină. Viața creștinului ortodox are sens și valoare numai în măsura în care ea este și o preocupare importantă pentru propria lui mântuire și o dobândire reală a acesteia prin comuniunea deplină în iubire cu Mântuitorul Hristos, în calitate de mădular al Trupului Său, Biserica, prin credințăși fapte bune, ajutat de harul dumnezeiesc. De aceea, mântuirea înțeleasă ca eliberare din robia păcatului și a morții și ca împreună-viețuire cu Hristos și în Hristos, prin lucrarea Duhului Sfânt în noi, este problema cea mai importantă și vitală care confruntă creștinismul tuturor timpurilor¹².

Împreună-viețuirea cu Hristos, în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii, izvorând din iubirea deplină a Persoanelor Sfintei Treimi, se concretizează în viața creștină autentică prin fapte bune care sunt sinergetice, teandrice, săvârșite după voia lui Dumnezeu (după poruncile dumnezeiești), în numele și cu puterea lui Dumnezeu, izvorul binelui, moral. În rândul acestora intră toate faptele care în duhul lui Hristos contribuie la păstrarea și propășireavieții în direcția binelui, a vieții spirituale și materiale, atât a insului, cât și a obștii credincioșilor, ca de altfel a întregii societăți umane¹³.

Faptele bune, săvârșite consecvent, devin virtuți. De aceea, în spiritualitatea ortodoxă, un rol deosebit îl are interiorul ființei creștinului: «Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru» (Luca 17, 21)¹⁴. Faptele bune izvorâte din iubire și inimă curată sunt lucrarea virtuților (I Cor. 13, 4-7), care întăresc viața în comuniune, o fac plăcută și frumoasă, bineplăcută

¹¹ Arhim. Arsenie Papacioc, *Cuvânt despre bucuria duhovnicească*, p. 16.

¹² D. Radu, *Îndreptarea și îndumnezeirea omului în Iisus Hristos*, în „Ortodoxia”, anul XL (1988), nr. 2, p. 28.

¹³ Idem, *Mântuirea prin Hristos în Biserică*, în „Îndrumări misionare”, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1986, p. 502;

¹⁴ *Teologia Morală Ortodoxă pentru Institutele Teologice. Morala generală*, vol. I, Ed. I.B.M.B.O.R., 1979, pp. 309-312.

lui Dumnezeu iar greutățile sunt suportate cu ușurință. Toate acestea le realizăm fiecare în parte, dar nu separați sau închiși în egoism față de ceilalți semenii, ci ca mădulare ale Trupului tainic al Mântuitorului - Biserica și prin mijloacele pe care ni le oferă aceasta (Sfintele Taine, ierurgii, diferite rugăciuni etc)¹⁵.

Vorbind despre lucrarea tainică a Mântuitorului în sufletele credincioșilor, părintele Arsenie spune că această lucrare sfințitoare aduce alungarea gândurilor păcătoase și o înnoire lăuntrică. Părintele vorbește chiar de o „închidere” a lui Dumnezeu în noi. „Închide pe Domnul în inimă și fii cu luare aminte acolo și să stai acolo înaintea Domnului fără să ieși.

Atunci îți vei da seama de orice fir de praf. Așa începe învățătura tainică. Ea înseamnă o oglindă pentru minte și o făclie pentru conștiință. Ea usucă desfrâul, înăbușă furia, alungă mânia și ridică mâhnirea, înlătură cutezanța, nimicește deznădejdea, luminează mintea, alungă lenea, te smerește cu adevărat și ai cugetare fără lingușire; rănește pe demoni, curăță trupul și nu este părtașă, ci străină de orice lucru spurcat”¹⁶.

În convorbirile duhovnicești avute cu părintele Ioanichie Bălan, marele duhovnic de la „malul mării”, în seria de volume „*Ne vorbește părintele Arsenie*”, oferă numeroase îndemnuri și soluții la criza spirituală din zilele noastre. La întrebarea părintelui Ioanichie Bălan, de ce a slăbit rugăciunea atât de tare în zilele noastre, părintele Arsenie spune să facem rugăciune oricând, căci darul lui Dumnezeu va lucra în mod tainic. „Dumnezeu cumpănește darurile cu fiecare, pentru un echilibru duhovnicesc. Unii pierd din calitatea rugăciunii, altora, care s-au rugat cu smerită inimă, le-a venit un fel de mângâiere și, apoi, cu părerea de bine, se roagă numai să le vină mângâieri, dar este o simplă amăgire, un fel de a ne târgui, și astfel de mângâieri pot veni și de la diavoli, că simți falsă satisfacție a amăgirii. Diavolii sunt bucuroși să te țină în starea aceasta de falsă liniștire, ca tu să rămâi insensibil față de adevărata mângâiere a unei rugăciuni ruptă din inimă, fără interes și fără oprire. Roagă-te smerit să aduci pe Dumnezeu în inima ta, decât să te înalți cu mintea și să te rătăcești cumva pe sus, că mai bine este să nu fii nimic, decât să fii eroul altcuiva și nu al lui Hristos”¹⁷.

De rugăciune avem toți nevoie. „De rugăciune avem nevoie fără de nici o încetare, pentru că este cuviincios să fim mereu cu Dumnezeu și apoi suntem pândiți, de asemenea, de cel rău, fără de nici o încetare. Mila lui Dumnezeu este cu noi; să nu se teamă nici o inimă plecată, căci suntem răscumpărați cu Sângele Mântuitorului și prețuim, deci, cât prețuiește El”¹⁸.

¹⁵ N. Stoleru, *Spiritualitatea ortodoxă și slujirea creștină*, Teză de doctorat, partea 1, în „Ortodoxia”, nr. 2/1990, p. 31.

¹⁶ *Ne vorbește părintele Arsenie*, vol. 1, Ed. Mănăstirea Sihăstria, 2010, p. 16.

¹⁷ *Ibidem*, p. 18.

¹⁸ *Ibidem*.

Părintele Arsenie recomanda și un canon de rugăciune atât pentru mireni, cât și pentru călugări. „Recomand rugăciuni către scumpul nostru Mântuitor, către Maica Domnului, mai ales paraclisele, mângâierea neadormită a sufletelor noastre; rugăciuni către sfântul înger păzitor și, la nevoie și evlavie, către orice sfânt. Cărți de rugăciune, pentru oricine, cele care sunt; că de altfel, este nevoie mai mult de inima ta!”¹⁹.

Viața duhovnicească trebuie „împletită” nu numai cu rugăciunea, ci și cu citirea cărților Sfinte și, în mod special, al Sfintei Scripturi. „Recomand călugărilor, mai întâi, Sfânta Scriptură, după care, neapărat, Patericul egiptean și Patericul românesc, pentru că sunt Părinții pământului tău și-ți dau îndemnuri nebănuite și râvnă să cunoști și să împlinești. Apoi: Viețile Sfinților, scrieri ale Sfinților Părinți, Filocalia, Urmarea lui Hristos etc. Pentru cultură generală recomand scrieri despre arta ortodoxă, pentru stil și armonie mai ales. Și pentru oricine, orice carte sau publicație religioasă, mai ales cu pregătire la moarte”²⁰.

Pentru viața duhovnicească, unul din cele mai grave păcate este cel al mândriei.

Marele duhovnic Arsenie spune că Dumnezeu primește pocăința pentru păcatele noastre, dar mândria ne face mult rău, iar pentru a scăpa de patima mândriei, trebuie multă luptă duhovnicească. „Nu faptele noastre ne mântuiesc, ci ele ne fac vrednici de harul lui Dumnezeu, ceea ce este altceva. Deci din educația pe care și-o fac mireanul și călugărul să nu lipsească smerenia. Să nu aibă o părere de sine. Să se vadă că el este sub toată făptura, să lupte cu pacostea aceasta de părere de sine, cu mândria asta nenorocită, care a dat atât de lucru cerului, mândria dracilor. Deci cum să nu mă smeresc, când știu că nu mă mântuiesc din cauză că nu primesc harul lui Dumnezeu, pentru că sunt mândru? Vedeți, foarte mulți oameni de bună-credință s-au pocăit de păcatele făcute, dar n-au scăpat poate de mândrie”²¹.

În contextul secularizat al lumii de astăzi, omul – preocupat mai mult de lucrurile materiale, nu mai ia aminte la cuvântul lui Dumnezeu. Părintele Arsenie, face o comparație între „civilizația modernă” și „trăirea creștină”.

În opinia sa, putem fi creștini autentici, chiar și într-o perioadă de mare dezvoltare tehnologică, spunând că „civilizația poate fi încreștinată”, dar nu este recomandată prea multă modernitate, acest lucru putând duce la lenevire și la anumite scăderi. „Civilizația este una și trăirea creștină este alta. Însă un om civilizată poate mai ușor să se adapteze învățaturii creștine, care e justificată, are o mare ordine, e argumentată. Și atunci de ce nu crezi? Uite, se spune despre poporul roman că era foarte drept și creator: cucureau

¹⁹ *Ibidem*, p. 19.

²⁰ *Ibidem*, p. 20.

²¹ Părintele Arsenie Papacioc, *Iată duhovnicul*, ediție integrală, p. 44.

și zideau. Mântuitorul le-a dat biruințe acestor romani, să zic așa, să pregătească oarecum lumea pentru o învățătură Divină extraordinară, pentru că ei erau mai civilizați. Deci, civilizația joacă un rol pozitiv, dar nu mântuitor. Și ea învață să nu furi și să nu fii imoral. Dar totuși în miezul civilizației acesteia au ajuns să se facă păcate așa de grave (perversiuni), pentru că nu a avut o înfrânare creștină. Civilizația trebuie încreștinată, pentru că au fost popoare drepte, dar nu mântuitoare.

Îmi place să merg la drum cu tine că știu că nu mă furi, că știu că nu mă pârăști, că știu că ești un om civilizat. Vedeți dumneavoastră, Biserica sfințește mai întâi, și apoi învață! Pentru că ne îndeamnă să cucerim Împărăția Cerurilor, nu să cucerim pământul. Modernismul nu este de blamat pentru faptul că ești tu leneș și nu știu ce. Poți să fii în pat cu puf și să te rogi lui Hristos, șiești la fel ca unul care se nevoiește pe scândură. Prea mare modernism nu se recomandă pentru că te poate duce la moleșală, la leneviri, la scăderi”²².

Fiind secularizat, Biserica îl poate ajuta pe om să ducă o viață creștină autentică, dar și una socială înfloritoare. În noi, ar trebui să existe o „tresărire de moment”, de readucere aminte de decadența în care suntem și să cerem ajutorul lui Dumnezeu. „Mersul la biserică este în funcție și de preocupările oamenilor, care sunt, evident, specifice momentului istoric de astăzi. Dar orice clipă poate fi un timp de trăire și orice suspinare poate fi o rugăciune.

Tocmai de aceea este importantă clipa de care vorbeam, când omul are, în sinea lui, o tresărire. Trist este dacă nu există tocmai această tresărire de moment”²³.

Păstorii duhovnicești sunt atenționați să prezinte cât mai frumos, profund și pe înțeles, rostul și însemnătatea Sfintei Liturghii, precum și trăirea momentelor din cadrul acestei sfinte slujbe, cu cea mai înaltă pioșenie și căință sinceră. Darurile Sfintei Liturghii pot fi, cu adevărat, valorificate, iar pentru atingerea acestui „țel”, păstorii trebuie să catehizeze poporul.

Vorbind despre foloasele Sfintei Liturghii, marele duhovnic de la Techirghiol spune următoarele, motiv pentru care voi reda paragraful în întregime: Iată o taină nepătrunsă de mintea omului: Domnul împrumută chipul, glasul și mișcarea preotului. Repet, El este Cel ce săvârșește, dând omului prin hirotonie, mai presus de fire, bogăția darului preoției, săvârșindu-se marile prefaceri ale pâinii și ale vinului în Trupul și Sângele Mântuitorului, ca să-L avem văzut prin credință permanent, ca noi să ne împărtășim, adică să mâncăm Trupul și Sângele Lui. Că de nu veți mânca Trupul Meu și de nu veți bea Sângele Meu, nu veți avea viață întru voi. Iată,

²² Părintele Arsenie Papacioc, *Chipul iubirii lui Hristos*, Ed. Elena, Constanța, 2015, p. 24.

²³ *Ibidem*, p. 26.

deci, folosul cel mai desăvârșit: că având în toată ființa ta pe Hristos Biruitorul, vei fi luminat și de temut pe tot drumul, de mare răspundere, al mântuirii tale și al semenilor tăi. La Sfânta Liturghie, primești într-un fel deosebit harul lui Dumnezeu, tăria cea mare a creștinului, aprinzând lumina adevărului din om pentru viața și lupta împotriva stăpânitoarelor puteri ale întunericului. Iată, deci, că viața noastră este cu adevărat condiționată numai de această mare Taină a împărtășirii cu Trupul și Sângele Domnului.

Această Sfântă Liturghie, care se săvârșește într-un chip atât de nepătruns, cu cinste, evlavie și binecuvântare, are rânduite rugăciuni și prefaceri adânci pentru salvarea de la pieire a lumii întregi, vizând direct pe cei pomeniți pentru sănătate, luminare, frumusețe și tăria nelimitată asupra duhurilor rele. Este atât de necesară și de obligatorie participarea la Sfânta Liturghie, mai mult chiar decât ne sunt necesare lumina și aerul. Dumnezeu ține pământul mai mult pentru Sfânta Liturghie care se săvârșește pe El! Liturghia este cea mai mare lucrare pe pământ și folosul dincolo de închipuire al întregii creații a lui Dumnezeu”²⁴.

În multe din cuvântările sale, părintele Arsenie a vorbit și despre importanța familiei, precum și despre problemele existente în familie. „O căsnicie se poate întemeia pe o iubire adevărată și pe o coordonată exclusiv creștină. E o mare greșală să te îndrăgostești de un băiat sau de o fată și să punem problema căsătoriei pentru că mi-e drag de el sau de ea. Nu, nu! Trebuie văzut, cât de cât, dacă sunt străbătuți de fiorii sfinte răspunderi pe care o cere căsătoria. Pentru că o femeie care se căsătorește va nașteși ea trebuie să renască copilul prin educație. Deci trebuie să fie foarte pregătită. Eu opresc o serie întreagă de tineri care vin să mă cerceteze în sensul ăsta de a se amăgi prin sărutări, care mai apoi se consumă și pier. Că bine a zis cine a zis că: este mai lungă calea până la sărut decât aceea până la păcatul cel mare. Și se consumă în felul acesta de a-și manifesta iubirea, încât nu se deosebesc de păgânii care se căsătoresc pentru plăceri”²⁵.

Un obiectiv al familiei este educația copiilor. Aceasta trebuie să urmărească mai multe scopuri: cel de pregătire profesională - pentru viața socială, precum și formarea duhovnicească. De aceea, educația creștină trebuie începută în familie, cât mai de timpuriu, pentru ca cei mici să aibă noțiuni de morală și învățături înalte. În acest scop, părintele Arsenie spune: „Căsnicia are nevoie de educația copiilor, de a-i învăța să se închine. Pot să trăiască așa, ca niște păgâni, fără nici un fel de ideal? N-au bătut clopotele destul ca să se deștepte tineretul acesta? Iar cu acel cuvânt <<astăzi familiile trec prin momente dificile>> nu prea sunt de acord. Pentru că atunci când

²⁴ *Ibidem*, pp. 20-21.

²⁵ Părintele Arsenie Papacioc, *O clipă inima mi se făcuse cer*, ediție alcătuită de Ieromonah Benedict Stancu, Ed. Elena, Constanța, 2012, p. 354.

trăiești prezentul, nu mai poți să vezi defecțiunile în acțiuni: vezi numai perfecțiunile. O tendință mereu de a mă completa făcând bine primul pas spre așa ceva”²⁶.

Astăzi, familia trece, într-adevăr, prin mari crize. Aceste crize duc la destabilizarea relației dintre soți, iar divorțurile se înmulțesc. În acest context, social, misiunea Bisericii este una foarte importantă. La întrebarea „Se înmulțesc divorțurile. Ce ar trebui să facă Biserica?”, părintele Arsenie a răspuns că există mai multe cauze. „În cazul divorțurilor, oamenii au greșit când s-au căsătorit. Dar Biserica acceptă divorțul ca să nu se strice armonia în viață. Ca să se evite desfrânarea, Biserica a îngăduit căsătoria a doua și a treia. Biserica se îngrijește de oameni și le vine în ajutor. Dacă s-a măritat în grabă, pentru că băiatul are <<cravata frumoasă>>, pentru că are marcă de mașină nu știu de care... Tinerii să nu se grăbească la o căsătorie numaidecât din motive materiale. Văd că mai mult femeile sunt înșelate de bărbați”²⁷.

Băieților le spunea să fie foarte atenți atunci când cunosc o fată. „Dacă este inevitabilă o întâlnire între un băiat și o fată, acesta trebuie să o cultive, să îi semene calitatea de a fi productivă din punct de vedere sufleteș - pentru că, trupește, cum am spus, nu e o problemă.

Trebuie să fie pregătită să ducă toate aceste lucruri, iar tu trebuie să o întreții cu orice chip problemele ei, să o stimulezi continuu. Ea nu se bagă în problemele tale, nici nu are cum - dacă ești o personalitate; dacă încearcă, dă greș. Ea rămâne pe poziția ei de mamă și de soție”²⁸.

În numeroasele sfaturi date oamenilor care veneau la el, părintele Arsenie Papacioc spunea permanent despre rolul pocăinței și al întoarcerii la Dumnezeu. Viața creștinului este o viață „plină de bucurie”, pentru că Îl are pe Dumnezeu în suflet. Dacă suntem păcătoși, trebuie să ne examinăm viața cu atenție, iar Dumnezeu prin harul Său, va însănătoși sufletul nostru. „Așa păcătos cum ești, Dumnezeu e cu adevărat mult iubitor și, pentru că-L recunoști, mult-milostiv și iertător. Te va căuta El singur, te va găsi, te va îmbrățișa, te va lua pe umerii Lui, te va duce la stână și te va iubi mai mult decât pe alte oi, pentru că tu, de fapt, nu L-ai părăsit. Aceasta este o mare poziție duhovnicească și atunci marile tale căderi în viață rămân simple accidente. Recomand o nesfârșită veselie sufletească în ascunsul tău, că aceasta mărturisește că ești cu Iisus Hristos în inima ta și-n respirația ta. Inima ta va vibra mereu o rugăciune fără cuvinte. Deci, o stare de stăpân asupra ta și de veselă liniștire, chiar dacă te-ai înnoroi, că oricare ar fi motivul unei întristări descurajatoare, ea este numai și numai de la diavol. Ar fi bine ca lumea creștină, mai ales, să prețuiască mai mult singurul timp ce-1

²⁶ *Ibidem*, pp. 355-356.

²⁷ *Ibidem*, p. 359.

²⁸ Arhim. Arsenie Papacioc, *Dialog cu tinerii* în vol. „Duhovnici români în dialog cu tinerii”, Ed. Bizantină, București, 2006, p. 134.

avem pentru pregătirea la moarte și să-și păstreze cu strășnicie inima, că dintru aceasta sunt ieșiri de viață, cum spune la Pilde (4, 23)”²⁹.

Românilor care pleacă în străinătate, părintele Arsenie le recomandă să fie atenți să nu se lepede de Ortodoxie, iar prin ceea ce fac, să aducă cinste țării și patriei. „Vin foarte mulți să mă întrebe: <<Să plec în străinătate? Pleacă! Dar să știi că dacă nu ești atent ai terminat-o cu Ortodoxia>>. Pentru că acolo sunt anumite raționamente, este o altă lume. Au făcut organizațiile masonice orice să-L înmoaie pe Hristos, dar n-au reușit. Adevărul te provoacă să-l ataci, că dracul este prezent pretutindeni și nu stă degeaba. Însă diavolul are o durere mare: că nici noi nu suntem proști. Ne întrebăm care e rostul nostru în viață și acționăm în consecință. Nu trebuie să ne temem de nimic, deci nici de U.E., dacă rămânem în credință.

Vom fi atacați, însă, în sufletul nostru, în tradițiile și în credința noastră. Dar nu ne temem, pentru că Îl avem pe Hristos. Și El ne va apăra și ne va învăța cum să rezistăm. Eu o să propovăduiesc cuvântul Domnului mai departe, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, iar toți creștinii trebuie să încerce să trăiască în Biserică și să-și păstreze identitatea, să fie mândri că sunt români și să onoreze numele acestui neam, prin tot ceea ce fac”³⁰.

Părintele Arsenie Papacioc dă o „definiție” a Ortodoxiei. „Chiar cuvântul ortodox înseamnă dreaptă credință, dreaptă slăvire pentru Adevărul pe care l-a propovăduit Hristos, cum ne-a învățat Hristos, de aceea a și rămas, cu mila lui Dumnezeu, această titulatură: Ortodoxie; adică credința dreaptă: <<orthos>> înseamnă drept, <<doxa>> înseamnă credință - pe grecește. Deci Adevărul: <<Eu sunt Calea, Adevărul și Viața>>; și noi respectăm Adevărul care este Hristos, n-am schimbat nimic în practică, s-au stabilit și pozițiile dogmatice prin Sinoadele Ecumenice, și am respectat lucrul acesta. Acestea sau făcut și împreună cu catolicii de astăzi; ei s-au despărțit, dar la 787 (Sinodul VII Ecumenic, pentru apărarea Icoanelor) noi am fost împreună; mai departe nu ne putem da după fiecare bătaie de vânt”³¹. Despre ecumenism, părintele Arsenie Papacioc afirmă: „Sunt împotriva! Pe viațăși pe moarte împotriva! Ce ecumenism?”³².

Așadar, părintele Arsenie a fost foarte critic față de ecumenism. În opinia sa, trebuie să apărăm adevărul lăsat de Mântuitorul, fără a schimba nimic; rezultatele ecumenismului sunt grave. „Consecințele sunt: nu mai suntem credincioși întrutotul lui Dumnezeu Cuvântul - mare risc! E același subiect. Se constată un interes în toată treaba asta; încearcă pe fel și fel de lucruri ca să fim împreună și vor asta cu orice chip pentru că nu au o

²⁹ *Ne vorbește părintele Arsenie*, vol. 1, p. 34.

³⁰ Părintele Arsenie Papacioc, *Chipul iubirii lui Hristos*, p. 39.

³¹ Arhimandrit Arsenie Papacioc, *Singur Ortodoxia*, Constanța, 2005, p. 31.

³² F. Seiche, *Martiri și mărturisitori români ai secolului XX. Închisorile comuniste din România*, Ed. Agaton, Făgăraș, 2010, p. 402.

identitate pur și simplu duhovnicească, religioasă; trebuie să simțim care este intenția lor intimă. La ora asta sunt despărțiți de Biserică pentru că Adevărul este Hristos; și ne-a învățatși cum să facem, ne-au învățat Apostolii - s-a făcut un Sinod Apostolic la anul 50 la Adormirea Maicii Domnului la Ierusalim, sunt Sinoade Ecumenice și Locale la care s-a stabilit Adevărul și practica religioasă. Ei, până la urma urmei, au rămas într-o lume de interpretare continuă; ca să poată pătrunde, spun că noi suntem excesivi, suntem habotnici. Suntem habotnici că ne închinăm și nu zicem nimic, nevedem de treaba noastră?; cum interpretează ei bătaia clopotelor, cum interpretează ei slujbele?; slujbele astea le-a făcut Biserica dintru-început, nu?; liturghia, ne jucăm cu astea?; ei nu au nici Proscomidie, o serie întreagă de lucruri practice; sunt geloși pe noi că suntem liniștiți, dar ne apărăm contra adaosurilor antidogmatice. O împăcare propriu-zisă nu se poate face dacă nu cedezi și tu și celălalt; ce să cedăm noi? O împăcare se poate face numai să vină înapoi fără condiții”³³.

Citind cărțile părintelui Arsenie Papacioc, putem vedea dulceața sfaturilor și învățăturilor sale, foarte atent spuse și cu aplicabilitate. Calitățile lui de îndrumător duhovnicesc îl arată ca fiind un om al faptei și al cuvântului, mereu pregătit să dea ajutor și sfat oricărei persoane, care are nevoie. Cărțile sale dau mărturie despre varietatea problemelor legate de viața socială și despre viața duhovnicească, peste toate afirmându-se trăirea autentică în Hristos - Izvorul vieții și al nemuririi.

---

³³ *Ibidem*, pp. 40-41.